Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Бердянський державний педагогічний університет
Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

Мелітополь, 2016

УДК 378.091.21:005.336.5
ББК 74.58
А 43

Друкується за рішенням Вченої ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № від 09.11.2016 р.)

Редакційна колегія:

Молодиченко В.В. - доктор філософських наук, професор, ректор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Коробченко А.А. - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Аносов І.П. - доктор педагогічних наук, професор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Рецензенти:

Нечипоренко В.В. - доктор педагогічних наук, професор, ректор Хортицької національної начально-реабілітаційної академії Запорізької обласної ради.

Крижко В.В. - кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки вищої школи, управління навчальним закладом та методики викладання суспільствознавчих дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

Ястребова В.Я. - професор кафедри менеджменту освіти та психології Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

А 43 **Актуальні питання формування професіоналізму майбутніх педагогів:** матеріали Всеукраїнської дистанційної наково-практичної конференції (21 жовтня 2016 року). – Харків: DobrininV., 2016. – 191 с.

ISBN 966163250-2

До збірника ввійшли матеріали, що репрезентують результати досліджень з актуальних питань формування професіоналізму майбутніх педагогів у вищій та загальноосвітній школі.

Для науковців різних профілів, викладачів, вчителів та студентів.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів та посилань несуть автори статей.

ISBN 966163250-2

УДК 378.091.21:005.336.5
ББК 74.58
© DobrininV., 2016
© Автори публікацій, 2016

Аналіз наукової літератури дозволив встановити, що «управління інноваційним розвитком загальноосвітнього навчального закладу» – це цілеспрямований процес, що здійснюється суб'єктами управління для підвищення ефективності інноваційної діяльності учасників навчально-виховного та управлінських процесів у школі, з метою розвитку загальноосвітнього навчального закладу. Ми погоджуємося з думкою української ученої С. Пєхарєвої, що «Процес управління інноваційним розвитком має досліджуватися як відкрита система, що здатна до самоорганізації та побудована на основі єдності загального, особливого та індивідуального. Як загальне вона є складовою освітнього менеджменту, як особливе – має певну специфіку, зумовлену закономірностями інноваційних процесів в освітній галузі, як індивідуальне – відображає залежність досліджуваного процесу від особливостей педагогічної системи конкретного навчального закладу» [2, с. 167].

Висновки: встановлено, що до організаційно-педагогічних умов управління інноваційним розвитком загальноосвітнього навчального закладу належать: оновлення традиційних функцій управління та використання інноваційних; використання ефективних інноваційних методів управління школою; дотримання принципів інноваційного управління школою; залучення громадськості, батьків, учнів до співпраці; створенням додаткових інноваційних підрозділів школи.

Література

1. Кремень В. Освіта і наука України: шляхи модернізації / В. Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 216 с.

2. Пєхарєва С. В. Теоретичні засади управління інноваційним розвитком дошкільного навчального закладу / С. В. Пєхарєва // Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка : зб. наук. пр. / За заг. ред. д.п.н. Г. Є. Гребешока. – Х. : Стиль-Издат, 2005. – С. 167–173.

УДК: 37.013.83

Ізбаш Світлана Сергіївна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та педагогічної майстерності
Усатий Віктор Сергійович, здобувач вищої освіти другого рівня спеціальності «Педагогіка вищої школи»
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ АНДРАГОГІКИ ЯК НАУКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Вступ. Незважаючи на нинішню економічну кризу у світі, рівень кваліфікації робочої сили має вирішальне значення для економічного розвитку будь-якої країни. Наявність економічної невизначеності змушує уряд кожної країни світу передбачати найбільш необхідні кваліфікації для майбутніх потреб у довгостроковій перспективі. Звичайно, нинішній економічний спад внесе корективи у цей процес, проте сьогодні залишаються переконливими докази того, що до 2020 року у світі перелік робочих кваліфікацій значно розшириться, а зміст і структура цих кваліфікацій будуть дуже різними. Більшість робочих місць передбачатиме середній і високий рівень професійної кваліфікації. Відповідно до дослідження установлено, що у 1996 році 31% необхідних робочих місць передбачали низький рівень кваліфікації працівників або взагалі не потребували її. Проте у 2020 році існуватиме потреба у 31% працівників з високим рівнем кваліфікації і 50% – із середнім. Попит на робітників з низьким рівнем кваліфікації у 2020 році впаде до 19%. Світ, і Європа зокрема, мають занадто багато некваліфікованих людей. Так, наприклад, у Європі близько 78 мільйонів населення – третина її робочої сили – не мають взагалі або мають найнижчий рівень кваліфікації. Наведені дані є незаперечним свідченням того, що стратегія неперервної професійної підготовки стає першочерговою [3, с. 67].

Професійне навчання дорослої людини, як правило, сильно відрізняється від навчання дитини. Звичайно, деякі методи виявляються універсальними, однак викладач, який звик протягом 20-30 років працювати з дітьми, не повинен сліпо переносити свій професійний підхід на дорослого. Це загрожує серйозним зниженням ефективності навчання та іншими проблемами, в тому числі психологічного характеру. Ось чому, говорячи про навчання дорослих, в останні десятиліття все більш активно на противагу педагогіці використовують поняття «андрагогіка» (Андрогогіка - навчання дорослої людини. Слово походить від грецьких andros – чоловік і ago – веду, виховую. Для довідки: педагогіка – навчання і виховання дитини (paidos - дитина).

Майбутні учителі природничо-математичного профілю, готуючись працювати у загальноосвітній школі, мають володіти не тільки знаннями з педагогіки, але й з андрагогіки, адже їм доведеться налагоджувати продуктивні контакти з батьками учнів, з колегами-вчителями, адміністрацією школи та іншими членами громадянського суспільства. Тому важливо сформувати у майбутніх учителів природничо-математичного циклу уявлення про андрагогіку як галузь соціально-наукового знання, навчальну дисципліну та сферу соціальної практики; донести до їх розуміння особливості взаємодії суб'єктів навчання в андрагогічному процесі; сприяти підвищенню соціальної компетентності, уміння успішно включатися у будь-які соціальні групи; сприяти усвідомленому вибору майбутніми учителями природничо-математичного профілю відповідної андрагогічної позиції в процесі взаємодії та застосовувати різні методи, форми, засоби, технології навчання дорослих.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є розкриття ролі та потенціалу основних положень андрагогіки як науки про освіту дорослих у системі формальної підготовки майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу статті. Вперше використав термін «андрагогіка» в 1833 році німецький вчитель Олександр Капп для описання освітньої теорії Платона, проте термін не був підтриманий відомим німецьким філософом та педагогом Й.Ф. Гербартом, і був забутий. Тільки у 1920 році

завдяки діяльності німецького соціолога Юджина Розенштока відбувається друге народження терміну «андрагогіка»[4, с. 56]. Проте Д.М. Савичевич вважає, що засновником андрагогіки можна вважати Я.А. Коменського, який ще у XVII столітті говорив про доцільність спеціальних навчальних закладів для дорослих та необхідність пошуку спеціальних методів для роботи з дорослими учнями. Крім того, Д.М. Савичевич наполягає на тому, що основи андрагогічної концепції були закладені у кінці XVII – на початку XIX століття у зв'язку з появою інститутів механіки, коледжів для робочих, освітніх асоціацій, вечірніх курсів для дорослих людей тощо. Суперечливу, але цікаву думку з приводу появи андрагогіки висловлює дослідник Дж. Хеншке, який стверджує, що мова єврейських пророків часів Ісуса Христа мала багату термінологію стосовно процесу навчання, ретельне вивчення якої дасть можливість встановити давність терміну «андрагогіка» [4, с. 3].

Проблеми неперервної освіти, зокрема, неперервної педагогічної освіти, розглядалися у дослідженнях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Так, роботи Н.Н. Протасової і А.І. Кузьмінського присвячені проблемам теорії і практики післядипломної освіти педагогічних кадрів. Питання використання андрагогічного підходу до професійної перепідготовки вчителів гуманітарного профілю розкриті у праці В.С. Буренко. У дослідженні С.В.Змейова визначено основні закономірності та етапи становлення андрагогіки як самостійної науки про освіту дорослих; сформульовано об'єкт, предмет, визначено структуру андрагогіки; розроблено основні положення технології навчання дорослих [1, с. 34].

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дає підстави стверджувати, що підґрунтя для теорії розвитку освіти дорослих заклали наукові праці видатних діячів науки, керівників освіти, представників суспільної і педагогічної думки України. Серед них: Х.Д. Алчевська, В.П. Вахтєров, Г.Г. Ващенко, В.І. Водовозов, Г.Ф. Гринько, П.Ф. Каптєрев, Н.К. Крупська, Т.Г. Лубенець, А.В. Луначарський, Є.М. Мединський, С.О. Сірополко, М.О. Скрипник, М.І. Пирогов, Я.П. Ряппо, К.Д. Ушинський,

Т.Г.Шевченко, В.І. Чарнолусський та ін. [2, с. 34]. Подальший розвиток проблема освіти дорослих знайшла своє відображення в дослідження сучасних вчених: проблемам методології освіти дорослих присвячені наукові праці О.В. Аніщенко, С.П. Архіпової, Т.А. Василькової, Л.П. Вовк, С.Г. Вершловського, Б.С. Гершунського, С.У. Гончаренка, М.Т. Громкової, А.В. Даринського, С.І. Змєйова, І.А. Зязюна, В.Г. Кременя, А.І. Кузьмінського, Л.Б. Лук'янової, Н.Г. Ничкало, В.В. Олійника, В.Г. Онушкіна, С.О. Сисоєвої, Л.Є. Сігаєвої, С.М. Прийми, В.М. Приходька, Л.І. Тимчук, Є.П. Тонконогої та ін. Роль і функції освіти дорослих за останні півстоліття неодноразово змінювалися. Розвиток освіти дорослих в 30–40-х рр. XX ст. значно звузився з причини уніфікації змісту освіти в масових і дорослих школах та у зв'язку з Великою Вітчизняною війною (1941–1945). У післявоєнний період проблема загальної освіти дорослих набуває особливої гостроти, оскільки багато молодих людей з різних причин змушені були у ці роки залишити навчання в школі. Саме тому цей період характеризується постійним зростанням кількості загальноосвітніх шкіл для дорослих [5, с. 57-58]. У 1960–1970 рр. на перший план виступила компенсаторно-адаптивна функція освіти, тобто функція надання допомоги дорослим у ліквідації недоліків, пов'язаних із старінням раніше набутих знань; дістала розвитку вечірня (заочна) форма навчання для дорослих.

Висновки. На підставі вивчення літературних джерел можна твердити, що андрагогіка відіграє важливу роль у цілісному процесі навчання, адже основна особливість андрагогіки, на відміну від традиційної педагогіки, полягає в тому, що провідну роль у процесі навчання відіграє не викладач, а учень. Функцією викладача в цьому випадку є надання допомоги студенту у виявленні, систематизації, формалізації особистого досвіду. В цьому випадку відбувається зміна пріоритетності методів навчання. Андрагогіка замість лекційних переважно передбачає практичні заняття, часто експериментального характеру, дискусії, ділові ігри, кейси, вирішення конкретних виробничих завдань і проблем. Крім того, змінюється підхід до отримання теоретичних

знань. На перше місце виходять дисципліни, що містять інтегрований матеріал з кількох суміжних галузей знань (міждисциплінарний підхід). Для майбутніх учителів природничо-математичного профілю особливо важливо знати основи андрагогіки, володіти методами навчання дорослих, адже вони у своїй професійній діяльності взаємодіють з різними суб'єктами освіти – батьками, колегами, адміністрацією школи, представниками громади.

Звичайно, запропонований аналіз далеко не вичерпний. Поза увагою залишилися актуальні на сьогодні питання підготовки викладача-андрагога для системи неперервної професійної освіти. Такі фахівці в подальшому можуть стати ефективним і надійним чинником реалізації андрагогічного підходу у процесі становлення і розвитку професійно-педагогічних кадрів.

Література

1. Кукуев А.И. Андрагогический подход в педагогике / А.И. Кукуев // Монография. Ростов-на-Дону: ИПО ПИ ЮФУ, 2009. – 328 с.

2. Огієнко О.І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах: монографія / О.І. Огієнко – Суми: Еллада-S, 2008. – 444 с.

3. Громкова М. Т. Андрагогика: теория и практика образования взрослых: учеб. пособие для системы доп. проф. образования: учеб. пособие для студ. вузов / Майя Тимофеевна Громкова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 495 с.

4. Змеев С. И. Андрагогика: становление и пути развития / С. И. Змеев // Педагогика. – 1995. – № 2. – С. 64-67.

5. Образование взрослых на рубеже веков: вопросы методологии, теории и практики: в 4-х т. / [науч. ред. В. И. Подобед]; СПб.: ИОВ РАО, 2000. — Т.4: Технологии обучения взрослых в различных образовательных системах, кн. 3: Развитие систем образования социально незащищенных групп взрослого населения / под ред. Н. А. Тоскиной, С. С. Лебедева, Н. А. Тоскина. — 2000. — 100 с. — (Монографическая серия).